

Zachariáš, otec Jana Křtitele II.

Základ kázání: Lukáš 1:57-80

1. čtení: Jan 3:25-36

1. ZACHARIÁŠ MLČÍ

Milí bratři a milé sestry,

po dvou týdnech se opět vracíme k Zachariášovi, otci Jana Křtitele. Rozloučili jsme se s ním, když zrovna vycházel z jeruzalémského Chrámu, kde přímo v nejsvětější svatyni obětoval kadidlo Hospodinu. Tehdy se mu zjevil anděl Gabriel a zvěstoval mu narození syna Jana, kterého Bůh pověří velikými úkoly. Protože však Zachariáš nevěřil Božimu poslu a žádal další znamení, znamení nakonec dostal. Bůh mu svázal ústa. Zachariáš oněměl na více než devět měsíců. Na celou dobu, po kterou jeho manželka byla těhotná. Od početí Jana Křtitele - až do jeho narození a obřizky. Skoro rok mlčení. Žádná jiná biblická postava nic podobného neprožila. Zachariáš je jediný. Byl to svým způsobem trest. Ale také milost, jak to ostatně v případě Božích trestů často bývá. Zachariáš se musel devět měsíců dívat na svou těhotnou ženu. Tři čtvrtě roku mlčky pozoroval, jak jí roste břicho. Jak se naplňuje to, co mu Gabriel tak radostně zvěstoval. Devět měsíců mlčky zíral, jak Bůh zázračně jedná. A to musela být výborná duchovní škola. Možná mu Nejvyšší našeptával: *Ty mlčíš, Zachariáši – a já jsem při díle. Ty mlčky pokukuješ na to, co já podnikám. Jak plním do putníku všechno, co jsem ti v Chrámě předpověděl.*

Katolický teolog Raimon Panikkar v jednom rozhovoru řekl: *Mlčení... To je podle mě paradoxně první podmínka, abychom mohli hovořit o Bohu. Nelze mluvit o Bohu, aniž by řeči předcházelo niterné mlčení.*

A to pěkně sedí na Zachariáše. Slova nedůvěry a pochybností už vyslovil. Teď mlčí – a učí se o Bohu to, co do této chvíle zřejmě v tak veliké míře nezažil: *Že Bůh je živý, přítomný, mocný a jednající. Musí mu to v hlavně pěkně všechno šrotovat. Devět měsíců!*

A až ta doba pominula... Až když se mu narodil syn... Teprve potom promluvil. Ale to už byla jiná slova. To byla pravdivá slova chvály a proroctví. Zachariáš, který předtím vyjadřoval pochybnosti, nyní Hospodina chválí. Ten, který předtím nedůvěřoval andělskému proroctví, nyní sám prorokuje.

A ta jeho slova jsou tak úžasná, hluboká a duchovní, že si je církev zamilovala. Například Římskokatolická církev ve své modlitební knize, v Breviáři, doporučuje věřícím modlit se každého Božího rána právě Zachariášovu modlitbu.

Bratři a sestry, zítra bude Silvestr. Den všemožného hluku, petard, ohňostrojů, živé i reprodukované hudby, šampaňského, chlebičků a brambůrek, divokých předsevzetí a vážně míněných blahopřání do Nového roku. Proto se pokusme ztišit ještě dnes. To, co prožíval Zachariáš po devět měsíců, zkusme dnes prožít alespoň na chvíli. Najděme si tiché a klidné místo – stranou všech lidí. Ztišíme se. Umlkneme před Hospodinem. Nic mu třeba ani neříkejme. Jen prodlévejme v jeho blízkosti. Nechme mluvit Boha k nám. Věřím, že zakusíme blahodárné okamžiky, kdy se Bůh konečně dostane ke slovu. A až přestane mluvit, pak se z nás možná bude hrnout stejná chvála Božích činů, jaká se hrnula ze srdce toho starce.

2. NAROZENÍ JANA KŘTITELE

Ale to už trochu předbíháme. Nejprve se narodil Alžbětě a Zachariášovi syn. Měli z toho velikou radost. A nejen oni, ale i všichni jejich blízcí. Všichni to brali jako mimořádný projev Božího milosrdenství. Žádná Štěstěna... Žádná paní Náhoda... Bůh prozatím dítě nedal. A Bůh nyní dává. Tak se k tomu stavěli. Lukáš vypráví:

- ⁵⁷ *Alžbětě se naplnil čas a přišla její hodina: narodil se jí syn.* ⁵⁸ *A když uslyšeli její sousedé a příbuzní, že jí Pán prokázal tak veliké milosrdenství, radovali se spolu s ní.*

Ano, ti příbuzní a sousedé naplnili příkaz Písma:

- *Radujte se s radujícími, plačte s plačícími.* (Ř 12:15)

Bratři a sestry, mnohem lépe by se lidem žilo v tomto světě, kdyby toto jednání Alžbětiniých příbuzných bylo ve společnosti více rozšířené... Soucítit s druhými: To nás moc nestojí. A přece je v tom skryta obrovská síla. Je to jako olej v motoru automobilu. Oproti autu olej nestojí žádné velké peníze. Ale je naprosto klíčový. A tak je tomu i s tím soucitem – s tou radostí s radujícími a zármutkem se zarmoucenými. To je olej, který promazává naši společnost. Olej, díky kterému naše společnost lépe šlape.

A Zachariáš - jakožto otec - také jistě prožíval velikou radost. Jen ji ještě nemohl vyzpívat. Pořád totiž mlčel jak zarytý. Komunikoval jen písemně. Ovšem toto mlčení už mělo trvat jen pár dní...

- ⁵⁹ Osmého dne se sešli k obřízce dítěte a chtěli mu dát jméno po otci Zachariáš. ⁶⁰ Jeho matka na to řekla: "Nikoli, bude se jmenovat Jan." ⁶¹ Řekli jí: "Nikdo z tvého příbuzenstva se tak nejmenuje!"

Hádka o jméno... Jak časté, bratři a sestry! Vzpomínám na strýce Karla. Ten se nemohl dočkat, až se mu narodí první vnuk. Strýc chtěl, aby se jmenoval Karel. Po dědovi. Ale mladí mu chtěli dát jméno Kryštof. Strýc zuřil. Pořád dokola opakoval: *Já půjdu vozit vnuka a lidi venku se mě budou ptát: Jak se jmenuje? A já jim budu muset odpovědět: Kryštof.* No, a pak se dítě narodilo... Byla to holčička: Alžběta.

Vzpomínám na mého otce. Ten také musel rozhodit, že jeho první vnuk se nebude jmenovat Petr – po dědečkovi, samozřejmě. *Jeremiáš: Co to je za jméno?* Ale pak si zvykl, že jeho děti dávají svým dětem jména, která oni sami jakožto rodiče chtějí. Tedy bez předchozího svolení prarodičů. A tak můj otec má třeba Rozárku, Bruna a Borise. Petra žel žádného...

Čerstvá matka Alžběta sice nenavrhovala nějaké neobvyklé jméno. Ale přece jen: Jan? Tak se nejmenoval žádný jejich příbuzný! Ovšem Alžběta trvala na svém. Zachariáš jí už určitě písemně sdělil, že dítě se nemůže jmenovat jinak než Jan. A když se na otce při obřízce obrátili, napsal na tabulku: *Jeho jméno je Jan.* Zachariáš totiž chtěl poslechnout Hospodina do nejmenšího detailu. Bůh mu řekl, že to bude Jan. Tak to prostě bude Jan (hebrejsky Jochanan: *Hospodin je milostivý*).

Podobně se zachoval i Josef. Anděl mu sdělil: Dítěti, které Marie porodí, dáš jméno Ježíš. Tak to prostě byl Ježíš (hebrejsky Ješua: *Spása*; Mt 1:21)

Zachariáš zde ukazuje svou rozhodnost: *Bůh přikázal. Já to musím splnit. Tak mi do toho, s prominutím, nekecejte.* Občas i takto autoritativně zareagovat je naprosto na místě.

3. ZACHARIÁŠ ZNOVU MLUVÍ!

No, a v tu chvíli se to stalo. Více než devět měsíců mlčení je konečně prolomeno!

- ⁶⁴ Ihned se uvolnila jeho ústa i jazyk a on mluvil a chválil Boha.

Zachariáš nenadával. Nelitoval se. Neomlouval se. Nerozebíral svou situaci. Nerozebíral ani rodinnou situaci. Nemluvil hned ani o synovi, ani k synovi, na kterého se tolik těšil – léta letoucí a především posledního tři čtvrtě roku. Nebyl ani vtipný, ani zlomyslný, ani ironický. On chválil Boha, bratři a sestry. Chválil Hospodina. Však měl také za co! Lukáš dál říká:

- ⁶⁷ Jeho otec Zachariáš byl naplněn Duchem svatým a takto prorocky promluvil...

A všimněte si: To, co Zachariáš vyslovil, bylo z Ducha svatého. To Duch Boží skrze něj mluvil. Není divu, že tyto jeho věty jsou skutečnou inspirací a potěšením pro nás všechny, pro všechny křesťany všech staletí. Vždyť to tehdy sám Bůh volal k sobě - skrze toho člověka.

Tuto Zachariášovu chválu církve nazývá latinským slovem „*Benedictus*“. Podle počátečního slova: *Pochválen* (hebrejsky: *Baruch*; latinsky *Benedictus*). A my ji můžeme rozdělit na dvě části: Na chvalo zpěv, kterým Zachariáš velebí Hospodinovy dosavadní činy. A na proroctví, ve které Zachariáš mluví o svém synu Janovi, ale tím víc o samotném Mesiáši.

4. ZACHARIÁŠŮV CHVALOZPĚV

Nejprve si tedy připomeňme Zachariášův chvalo zpěv:

- ⁶⁸ "Pochválen buď Hospodin, Bůh Izraele, protože navštívil a vykoupil svůj lid ⁶⁹ a vzbudil nám mocného spasitele z rodu Davida, svého služebníka, ⁷⁰ jak mluvil ústy svatých proroků od pradávna; ⁷¹ zachránil nás od našich nepřátel a z rukou těch, kteří nás nenávidí, ⁷² slitoval se nad našimi otci a rozpomenul se na svou svatou smlouvu, ⁷³ na přísahu, kterou učinil našemu otci Abrahamovi, že nám dá, ⁷⁴ abychom vysvobozeni z rukou nepřátel a prosti strachu ⁷⁵ jej zbožně a spravedlivě ctili po všechny dny svého života.

Co nás může zaujmout na tomto chvalo zpěvu, je četnost sloves, která Zachariáš používá v souvislosti s Hospodinem. Jinými slovy: Zachariáš svou chválou mimoděk odpovídá na nevyřčenou otázku: *Co dělá Hospodin? Co učinil Hospodin?* To je totiž specificky biblický popis našeho Boha.

Zachariáš, ani jiní bibličtí svědkové, se neutápí v nějakých teoriích o tom, kdo je Bůh a jaký je Bůh. To prvotní, co Bible vždycky řeší, je otázka: *Co Bůh učinil?* Podle toho poznáme, co je náš Bůh zač - když se dozvíme, co udělal. Podle jeho skutků jej poznáme. A naopak: Bez jeho skutků bychom jej nikdy nepoznali. Co všechno tedy Bůh udělal? Hospodin navštívil a vykoupil svůj lid. Když Hospodin navštěvuje svůj lid, pak to není proto, aby ho zatížil svou přítomností. Hospodinovy návštěvy nás nezatěžují. Naopak: Bůh nám svými návštěvami odlehčuje.

A jeho nejúžasnější a nejdůležitější návštěva je příchod jeho Syna do našeho světa. Skrze svého Syna nás totiž vykoupil. Dokonale nás zbavil otroctví hříchu. Sňal z nás v Ježíši Kristu tu obrovskou zátěž, kterou si každý z nás nesl životem.

Tím Hospodin potvrdil, že jeho slova jsou pravdivá. Co slíbil, to splnil. Pán Ježíš, ten mocný Spasitel, je v té chvíli ještě v Mariině bříšku... Ale Zachariáš už vyznává, že právě toto dítě bude klíčové pro záchranu celého světa. Právě skrze tohoto chlapečka nás Hospodin navštívil tak, jako nikdy předtím.

Tento Boží Syn nás dále zachrání od všech našich nepřátel, jak Zachariáš prohlašuje. Bůh svůj lid už mnohokrát vysvobodil od těch, kteří jeho lid týrali a trápili. Ale v Ježíši Kristu nás zachránil z područí těch nejhorších nepřátel, které jsme měli: Od toho Zlého, od hříchu i od smrti.

Potom tento biblický zpěvák prohlašuje, že tato božská záchrana se nezrodila v Boží mysli z ničeho nic. Bůh spásu skrze Krista připravoval dlouho dopředu. Už přece s Abrahamem Hospodin uzavřel smlouvu. Tomuto praotci Bůh přísahal, že v něm a v jeho potomku dojdou požehnání všechny pronárody světa. Apoštol Pavel v listu Galatským výslovně říká:

- ¹⁶ *Slib byl dán Abrahamovi a 'jeho potomku'; nemluví se o potomcích, nýbrž o potomku: je jím Kristus.* (Ga 3:16)

Tak vidíte! Co Bůh činí, to nikdy není z okamžitého rozmaru. Bůh plánuje. Bůh některé své plány lidem dopředu sděluje. A pak se dává do díla.

K tomu jedna perlička. Víte, co znamená jméno Zachariáš? *Hospodin se upamatoval. Bůh se rozpomenul* - na přísahu, kterou (třeba právě Abrahamovi) slavnostně vyřkl. A víte, co znamená jméno Alžběta? *Bůh je přísaha*. Jak si zde Zachariáš krásně hraje se svým i manželčíným jménem! Do jednoho verše svého chvalozpěvu zakomponoval své i Alžbětino jméno. Uznávám... Nic praktického nám to nepřinese. Ale žasnout nad tím můžeme.

No, a nakonec Zachariáš chválí Hospodina za to, že nám všem umožnil žít před ním zbožně. A že nám dovolil spravedlivě ho uctívat po celý náš život. Tuto možnost nám zase otevřel až skrze Pána Ježíše. Zbožní a spravedliví v Božích očích jsme totiž jedině tehdy, když jsme ukotveni v Kristu.

5. ZACHARIÁŠOVO PROROCTVÍ

A teď ještě k tomu proroctví... Zachariáš se dívá svýma starýma očima na svého maličkého syna Jana a zároveň hledí očima víry dopředu. Do budoucna.

- ⁷⁶ *A ty, synu, budeš nazván prorokem Nejvyššího, neboť půjdeš před Pánem, abys mu připravil cestu*
⁷⁷ *a dal jeho lidu poznat spásu v odpuštění hříchů,* ⁷⁸ *pro slitování a milosrdenství našeho Boha,*
jímž nás navštíví Vycházející z výsosti, ⁷⁹ *aby se zjevil těm, kdo jsou ve tmě a stínu smrti, a uvedl naše kroky na cestu pokoje."*

Je to dlouhá věta, která předkládá jednoduchou a přitom velmi silnou myšlenku. To právě narozené dítě jménem Jan jednou vyroste a stane se předchůdcem Nejvyššího. Předchůdcem toho, který přichází přímo od Boha.

Jemu, našemu Pánu Ježíši, Jan jednou připraví cestu. Bude volat lidi k pokání a slibovat spásu od Boha. Bůh ho k tomu povede. Vždyť Bůh je připraven odpouštět. Bůh je milosrdný - a ze svého milosrdenství pošle Pána Ježíše mezi nás, aby každý, kdo žije v temnotě a ve smrti, mohl v Kristu zahlédnout Boží světlo a Boží život. Aby díky němu každý, kdo žije v nepokoji, mohl konečně zakusit a prožívat Boží mír.

Bratři a sestry, možná že se to v těchto dnech týká i vás samotných. Světýlek jsme letos o Vánocích viděli nespočet. A přesto třeba máme dojem, že jsme tyto Vánoce prožili ponuře, ve všední šedi, nebo ve stínu různých větších či menších problémů. Třeba se nám stalo něco hrozného, co celé naše Vánoce ponořilo do tmy. Ale nemějte strach. Z té tmy je cesta ven. Vždycky je z toho stínu cesta ven. Tou cestou světla je Ježíš Kristus. On sám je světlem našeho života. Proste ho v důvěře, aby vám znovu začal pořádně svítit.

A možná jste právě prožili dny a týdny plné nepokojů, trápení a hádek. Co bych vám v takovém případě mohl asi poradit? Vykročte opět za Ježíšem. Žádejte ho, aby ty vaše kroky opět nasměroval na stezky Božího pokoje a míru. Amen.